

Nr 168

Av herr Gorthon, om ersättning av statsmedel vid ingripanden enligt karantänskungörelsen.

(Lika lydande med motion nr 212 i Andra kammaren)

Genom de nyligen konstaterade fallen av smittkoppor har ytterligare belägg erhållits för att epidemiska sjukdomar även i våra dagars samhälle med dess högt utvecklade läkarvetenskap utgör en påtaglig fara för medborgarna. Samtidigt som hälsokontrollen och ympningsresurserna effektiviserats på ett sätt som möjliggör omedelbart ingripande mot en farsot, var den än uppträder, har de snabba och vittförgrenade kommunikationerna ökat risken för att smittobärare för med sig och sprider sin sjukdom till andra länder, innan man ännu hunnit ingripa mot själva smittohärden. Den senare omständigheten medför — som vi alla haft tillfälle att erfara i dessa dagar — att vederbörande myndigheter i ett flertal länder tvingats vidtaga vittomfattande och drastiska åtgärder för att begränsa smittofaran.

Dessa åtgärder är otvivelaktigt lika vällovliga som nödvändiga. Man kan emellertid ej bortse från att staten även måste med kraft inrikta sig på förebyggande åtgärder. Detta sker redan i flera hänseenden, bl. a. i den formen att det allmänna tar på sig ansvaret för de ekonomiska förluster som till följd av olika ingripanden i detta sammanhang kan drabba enskilda och företag. Sålunda infördes — närmast med anledning av de många fallen av paratyfus under början av 1950-talet — en lag om ersättning åt smittbärare. Härigenom tillförsäkrades enskilda personer viss ersättning, när de i egenskap av smittbärare fått minskade inkomster på grund av myndighets ingripande. Lagen trädde i kraft den 1 juli 1956, och från samma dag tillämpas en kungörelse om ersättning av statsmedel i vissa fall vid ingripanden i hälsovårdens intresse. Medan lagen som tidigare nämnts reglerar frågan om ersättning till enskilda smittbärare, medger kungörelsen att ersättning i vissa fall kan givas också till företag, som lidit direkta förluster genom offentlig myndighets ingripanden. I kungörelsens § 5 stadgas sålunda att, om någon genom påbud eller förbud vållats väsentligt intrång i näring eller avsevärd minskning i arbetsförtjänst, ersättning i särskilda fall må kunna utgå utöver vad som uttryckligen anges i kungörelsen.

Man måste emellertid med beklagande konstatera, att rätten till ersättning enligt denna kungörelse i praktiken visat sig vara ytterst begränsad. Denna restriktivitet motverkar bestämmelsernas syfte. De existerande ersättningsbestämmelserna synes därför böra överses i syfte att uppnå större effektivitet.

Det finns emellertid ett område, där ersättning i likartade fall över huvud

icke kommer i fråga. Detta är fallet i fråga om ingripanden med stöd av karantänkungörelsen. Ersättningslagstiftningens tillämpning förutsätter nämligen, att angivna åtgärder skall ske med stöd av vissa närmare angivna lagar och förordningar, och karantänkungörelsen är här icke nämnd. De ingripanden som ifrågakommer är dock likartade, vare sig den ena eller den andra lagstiftningen åberopas, och resultatet av sådana ingripanden blir det samma med avseende på verkningarna för den enskilda och det företag som drabbas. Alla skäl — icke minst medborgarnas intresse av att allt skall göras för att förebygga spridandet av dessa sjukdomar — talar sålunda för att möjligheterna till ersättning bör vara desamma, vare sig epidemilagen eller karantänkungörelsen åberopas som formell grund för åtgärderna.

Att det för närvarande icke är så framgick med tydlighet av ett fall, som för några år sedan tilldrog sig allmän uppmärksamhet. År 1957 anlände till Göteborg ett svenskt fartyg, vars besättning befarades medföra smittkoppor. Drastiska säkerhetsåtgärder vidtogs, och rederiet i fråga samarbetade på allt sätt för att undanröja risken för smittans vidare spridning. Man konstaterade så småningom, att det icke var fråga om smittkoppor. Dessförinnan hade emellertid alla säkerhetsåtgärder vidtagits, och rederiet fick vidkännas betydande kostnader som en direkt följd av myndigheternas ingripande. Rederiet reste därför visst ersättningskrav. Statskontoret och Kungl. Maj:t ställde sig emellertid avvisande under motivering att ingripandena skett med stöd av karantänkungörelsen.

På grund av vad här anförts hemställas,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning i syfte att ändra bestämmelserna rörande ersättning åt enskilda och företag, som drabbas av myndigheters ingripande i hälsovårdande syfte, på sådant sätt att karantänkungörelsen inordnas bland de ersättningsgrundande författningarna, och att ersättning generellt kan utgivas efter mindre restriktiva grunder än för närvarande.

Stockholm den 25 januari 1962

Stig Gorthon